

Musa Murataliyev

(1942)

Musa Murataliyev, 1942 yılında At-Başı orman işletmeciliğinde bir işçi ailesinde doğdu.

1959 yılında Narın'daki liseyi bitirdikten sonra 1965-1970 yılları arası SSCB Yazarlar Birliğinin M. Gorkiy adındaki edebiyat enstitüsünde okudu.

Musa Murataliyev, edebiyat dünyasında 1967 yılından beri çalışıp gelmektedir. Birçok hikâye, uzun hikâyeler yazdı, birçok edebî, politik ve ekonomik konular üzerine

yazıların yazarıdır. "Tüşkö Cuuk" (Öğleye Doğru), "Tokoy" (Orman) adlı kitapları yayınlandı.

M. Murataliyev, 1973 yılından SSCB Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Tüşkö Cuuk (Öğleye Doğru), "Mektep" Yayınevi, Frunze, 1971, 64s.; Tokoy (Orman), "Kırgızstan" Yayınevi, Frunze, 1974, 117s.

Hikaye

KAPSALAÑ

Cakaga attanıp catıp, Kapsalañ cubayına kıykırdı:

- Tatı, bayagı ölgön koylordun terileri kayda?

Tatıdan ün bolbogondo Kapsalañ adatınça kalpaklı çekesine türtö salıp kayra ün saldı:

- Beri alıp çık, ötkörö keleyin...

- Kaysı terilerdi aytasñ?

- Oy, unutup kaldıñbı?

- Alardı kerektep koygom. Eköönün cünün kırkıp, biröön aşatıp saldım. Kış-keçe kirip keldi, üstüñdü cılı-ulaabaybızbı botom.

Aşkananın aldında kozuga uççu emizip olturgan Tatı küyöösü emne aytat degensip artına kılçayat. Sug-alaktangan kozu oozunan çıgıp baratkan uççunu izdep, nukup-nukup alganda, Tatının kolunda bötölkö kaldırtap, çaraga tüşüp, kelin kayradan kozunun oozuna uççunu saldı.

- Ek, kakmar, üstüñdü bütüñdöy bulgap taştadı.

Cön bergen süttü da cön embeyt.

Kapsalañ cubayınan coop kütö bayagı boyunça turat.

- Kış küröo kirip keldi... dep Tatı sözün ulayt.

- Saga şırılmal şım tigip catam. Cündü oşogo kerekteym. Körpönü bolso başıña tebetey tigeysin dedim. Aldıñda uşunça koy turup kiyim kiye albasañ biröo emne deyt degi.

- Kolhozduñ koyu... ar şıyragı eseptelüü go...

- Kolhozduki bolgondo seni biröo tekşerip catıppı?

- Tekşerbegende orduna kaydagı terini ötköröm?

- Eköönö baya özübüz soygon kırkankoydukun ötkör, özübüzdükü ce kolhozduki ekenin kim taldap olturmak. Körpönün orduna bir şılto tabarsñ...

- Ölgön koydun terileri cündüü ekenin mal doktor körbödü bele. Anan kantip kırkılgan teri alıp baram?

Birok cubayı talkan sugungansıp tımpıydı da koydu. Kapsalañ içke kirip keregenin başındağı kamçısın alıp, tışka çıktı, bulkunup.

- Oy, dele, kişi birdeme dese emne boloyun.

Ötköñdö, arki ayıldagı koyçu bala on terini orduna eki teri ötkörüp "kalganın börü tiş salgandıktan cıdıp kaldı" dep kutulup ketiptir, kim ele senden taldap surap olturat deysiñ. Anan degele ak cürök bolup ketesiñ da...

Tatı kozuga süt emizip koyup cüktün aldındağı terilerdi alıp küyöösünün artınan çıktı.

Kapsalañ colgo şaşıp tursa da cubayın kütüp, basmayılın oñdop tartımp, körpöçösün katuuraak tartıp degendey alaksıp turgan. Tatı unçukpay kelip küyöösünün artınan kancıgaga terilerdi bayladı da Kapsalañdı koltuktap aktarıp kalsın.

Dağa çıkmak üzere atına binmiş olan Kapsalañ eşine bağırđı:

- Tatı, geçende ölen koyunların derileri nerede?

Tatıdan ses çıkmayınca Kapsalañ her zamanki gibi kalpağı ensesine doğru iterek tekrar seslendi.

- Buraya getir, satayım...

- Hangi derilerden bahsediyorsun?

- Hey, unuttun mu yoksa?

- Onları kullandım. İkisinin yününü kırptım, birini de sepiledim. Kış geliyor üzerine sıcak bir şeyler hazırlamayacak mıyız yahu.

Mutfağın önünde kuzuya mama emzirmekte olan Tatı, kocası ne diyecek der gibi arkasına döndü. Büyük bir iştahla emzik emen kuzu ağzından kalçan emziğı arayarak, dürttüğünde, Tatı'nın elindeki şişe ses çıkarak leğene düştü. Gelin yeniden kuzunun ağzına emziğı verdi.

- Seni pis hayvan, üstümü batırdı. Verdiğin sütü bile doğru düürüst emmiyor.

Kapsalañ eşinden cevap bekler halde duruyordu.

- Kış da geldi, - diye Tatı söze devam etti. Sana pantolon dikiyorum. Yün bunun için kullandım. Körpe deriyi ise kafana şapka yapmak için kullanacağım. Bu kadar koyunun varken elbise giyemiyorsan ne derler:

- Kolhozun koyunları... Her biri kayıtlı.

- Kolhozunsa seni birileri kontrol mü ediyor?

- Kontrol etmese de yerine hangi deriyi teslim edeceğim?

- İkisinin yerine geçenlerde kestiğimiz ve yününü kırptığımız koyunu ver, bizim veya kolhozun olduğunu kim kontrol edecek? Körpe deri içinse bir bahane bulursun artık.

- Ölen koyunların kırılmamış olduğunu veteriner görmemiş miydi? Peki, nasıl kırılmış deri götüreceğim?

Eşi boğazına bir şey tıkulmuş gibi ses bile çıkarmadı. Kapsalañ içeri girdi ve asılı duran kamçısını alarak dışarı çıktı, omuz silkerek.

- Hey, hele biri bir şey desin ben ne olayım. Geçen öteki köydeki çoban on koyun derisinin yerine iki tanesini teslim etmiş "diğerlerini kurt ısırđı için işe yaramaz hale geldi" diye kurtulmuş. Kim senden hesap soracak diyorsun. Bir de iyi niyetli oluyorsun.

Tatı kuzuya süt emzirip yükliğün altındaki derileri alarak kocasının ardından çıktı.

Kapsalañ yola çıkma için acele etse de eşini bekleyerek, atın kolanını düzelterek, eyerin üzerindeki örtüyü düzelterek oyalanmaktaydı. Tatı sessizce kocasının arkasından gelip, terkiye derileri bağladı ve Kapsalañ'a destek olarak ata binmesine yardım etti.

- Çoguluşuñ bütörü menen kayra cürö ber, -dedi adatinça küyöösünö. - Üydö kant-kunt çok. Çay ala kel.

Kapsalañ da adatinça kaydiger ukkanı menen cubayı aytkandarının baarın kökürögünö tüyüp alıp, ıpılda bastırıp colgo çıktı.

Et bışımga cetpey Kapsalañ kolhozun klubunda çoguluşta olturdu. Cıyın baştalğandan kıyla kep ayıldı. köp kişi çıgıp süylödü. Kapsalañ arktı katarlardın birinde olturdu ele, başınan, ar bir çıgıp süylöp catkan adamdın sözüñö kulak tüşöp, taldap ugup olturdu. Anan barıp-barıp tacay baştap, emi tribunaga çıgıp catkandardın boyun salıştırıp, alardın taanış ündörün ugup olturdu. Tribunadan korkoyup çıgıp kalgandarı bolso "Ataköyü, kurkuyup, bul, baya, balança tuvaybı..." dep, al emi tribunadan başı arañ çıgıp turgandardı bolso "munu karar boyu kızıyıp, taza menin tügöyüm tura..." deyt içinen.

Añgıça tribunaga dağı biröө çıgıp süylöy baştaganda zalda olturandar tımtırs bolo kalıp, Kapsalañdın közünö taanış başkarmanın cüzü uçuradı. "Oy, bul, bizdın başkarma tuvaybı, ne deyt boldu eken? Men tuuraluu kep kılıp cürbösun?"

Kapsalañ deydi oyunan acırap, sestene tüştü da oñdonup olturup kaldı. Uşul uçurda, ölçögönsüp başkarma koruldagan ünü menen Kapsalañdın atın atap kaldı:

- ...ov Kapsalañdı bizdın kolhozun malçılarının aldınkısı desek cañılışpaybız... Al uşunça cıldan beri koroosunan çıgaşa çıgarbayt. Mildettenmesi aşığı menen orundalğan, ar cıl töldön bolsun, cündön bolsun plandı mıktı atkargan... er azamattarıbızdın biri...

Kapsalañ çekesi nımışıp çıgıp emne kılarnın bilbey kaldı. Başkarmanın aytıp catkandarın dele kulagı ukpay, köñülü baya, özü ber, attanardagı cubayının tilin alıp kolhozun terilerin baştap başka terilerdi ala kelgendigi, "seni kim tekşerip catıptır..." degen sözü kulagına ugula berdi. "İras, biröө meni tekşerbesin, bilbesin, birook menin ıymanım kayda ketken, - dedi oyunda kokutsan ele Kapsalañ. - Katın aytsa ele işene bergen men kızık. Unanıp bastıra bergenimdi karabaysıñbı..."

Añgıça çoguluşta olturgandar dürkürötö kol çaap cibergende Kapsalañ da alarga koşulup kol çabat. Skulagina başkarmanın ünü kayra da uguldu.

- Emese, oşol, Kapsalañdın özün sıylay turgan bir az belek bar ele. Oşonu tapşırıp koyuuga uruksat etkile!

Olturgandar baştagıdan da katuu kol çaap, Kapsalañ bayatan özünö kol çaap catkanın bilgende uyalganınan nımışıp terdey tüştü. Közün çaşırar cer tappay bul colu kol çappay tıyıla kaldı.

- Kana, oy, Kapsalañ, kel mında, - degen başkarmanın ünü çıkkanga deyre Kapsalañ kıyılıp oltura berdi ordunda. El duuldap anı oyun-çındap arkasınan türkülöp, cölögülöp kıykırık-süröön menen tribunaga cektirip koyuştu.

Kayra bir dürkürögön kol çabuulardın astında başkarma Kapsalañga kışka dep şırımıl şım cana başına körpö tumak kıygızdı. Kapsalañ kızarıp ketip, şırımıl şimdi koltuktap unçukpay, kayra kelip orduna olturdu.

Mından soñ başkarma başka maçlılardın da atın atap, sıyılıkların tapşırıp cattı...

Çoguluş küügüm talaş ayaktap, Kapsalañ kontsertke dele kalbay atanıp çıktı. Tüz ele bastırıp el orunga otura üyünö keldi.

- Toplantın biter bitmez geri dön, - dedi her zamanki gibi kocasına. - Evde şeker yok. Çay da getir.

Kapsalañ da her zamanki gibi ilgisizmiş gibi dinlemesine rağmen eşinin söylediklerinin hepsini iyice aklına yerleştirerek hızla yola koyuldu.

Çok fazla vakit geçmeden Kapsalañ kolhozun kulübünde, toplantıda oturmaktaydı. Toplantı başladıktan sonra birçok söz söylendi. Birçok kişi söz alarak konuştu. Kapsalañ arka sıralardan birinde oturmaktaydı, başında her kürsüye çıkıp konuşan adamların sözüne kulak verdi ve dikkatle dinledi. Sonra gitgide bıktı ve kürsüye çıkanların boylarını karşılaştırarak, onların tanıdık seslerini dinledi. Kürsüye çıkanlardan şöyle boylu poslusunu görünce de "Ha, şuna bak, bu, falancaymış" diyor; kısa boylu ve kürsüden ancak görünenler varsa " şuna bak, kısacık boylu tam benim dengimmiş" diyordu içinden.

O esnada yine biri kürsüye çıkıp konuşmaya başlayınca salonda oturanlar sustular; Kapsalañ'ın gözüne tanış başkanın yüzü göründü. "Hey, bu, bizim başkanmış, ne diyecek acaba? Benim hakkımda bir şeyler söyleyecek olmasın?"

Kapsalañ düşüncelerinden sıyrılarak, korkudan afalladı ve düzelerek oturdu. Bu sırada, başkan nabız ölçer gibi güir sesiyile Kapsalañ'ın adını söyledi:

- E... Kapsalañ'a bizim kolhozun hayvancılıkla uğraşanların en önde gidene dersek yanılmayız sanırım. O bunca yıldır çiftliğinden çıktı çıkarmadı. Kendine verilen yükümlülükler fazlasıyla yerine getirildi, her yıl hayvanların doğumundan olsun, yününden olsun planları en iyi şekilde uyguladı... Takdire layık olanlarımızdan biri...

Kapsalañ'ın alını terlemeye başladı ve ne yapacağını şaşırdı. Başkanın söylediklerini de duyduğu filan yoktu, içinde, kendisi buraya gelmeden önce eşinin sözünü dinleyip kolhozun derilerini bırakıp başka derileri getirmesi, "seni kim kontrol edecek ki" sözü kulagında çınliyordu. "Evet, kimse beni kontrol etmesin, bilmesin, ama benim imanım nereye gitti" - diye düşündü aniden Kapsalañ. Kadın söyleyince hemen inan bana bak! İnanıp getirdiğine bir kaksana...

A sırada toplantıda oturanlar gürültüyle alkışlamaya başlayınca Kapsalañ da onlarla birlikte alkış tuttu. Kulağına başkanın sözleri tekrar duyuldu.

- Öyleyse, o, Kapsalañ'a şükran ifadesi olarak hediyeler vardı. Bu hediyeleri takdim etmek için izininizi rica ediyorum!

Oturanlar deminkinden daha kuvvetli alkış tuttu. Kapsalañ da deminden beri kendisini alkışladığı fark ederek utancından terlemeye başladı. Gözlerini kaçırarak bulamadı ve bu sefer de alkışlamamak için kendini tuttu.

- Hadi, Kapsalañ, gel buraya, - diye başkan seslenince de Kapsalañ yerinden kıpırdamadan oturmaya devam etti. Halk uğultusuyla onu yarı ciddi yarı şaka arkasından iterek, destekleyerek, bağırış, çağırışlar arasında kürsüye ulaştırdılar.

Yine büyük gürültülü alkışların eşliğinde başkan yünlü pantolon ve körpe deriden şapka giydirdi. Kapsalañ kızardı, pantolonu sessizce koltuğuna kıstı, tekrar gelip yerine oturdu.

Daha sonra başkan yine başka hayvancılık yapanların adlarını çağırarak, ödüllerini dağıttı.

Toplantı akşamüzeri sona erdi, Kapsalañ konsere kalmadan hemen atına atladı. Herkesin evine çekildiği zaman evine ulaştı.

Koy toluk koroogo kırıptır. Tatı akmalao sırtta cürgön eken, küyöösün körgöndö uturlap bastı. Kapsalañ unçukpay kelip atınan tüşüp üyünö kirip ketkende Tatı kancıgadan çay, kanttı çeçip catıp, şırımal şımdı koşo çeç kirdi üygö.

- Bul kaydagı şırımal şım?

- Teriler carabay kaldı, - dedi Kapsalañ coptun orduna cubayına kaardanıp. -Erteñ menen orduna bayagı bizdin koylordun terilerin taap koy. Alparıp berip kutulalı.

- Körüp katarga teri çok, kaydagı terini alparasıñ?

- Tap! Kerekteğendi bilgen orduna teri bergendi bilbey kalıpsıñbı?!

- Ape-ey, bul uşunday emi, - dep aldı Tatı çoçup. - Botomöy, üç teri üçün kolhoz seni sottop iyer deysiñbı?

- Carabagan sözü toktot. Erteñ menen terilerdi taap koy.

Tatı ıylaktağan boyunça culkunup-ulkunup cüktü cıga türtüp, caktandagı koş teri menen aştalğan terini suurup küyöösünün aldna ırgıttı.

- Mına, alparıp berip möröy al, ak cürök...

Kapsalañ keregenin başınan mılıtığın alıp, tışka çıktı dulduyup.

Koyunların tümü ağıla girmişti. Tatı ise dışarıda dolaşıyordu, kocasını görünce ona doğru yöneldi. Kapsalañ hiçbir şey söylemeden geldi, atından indi ve eve girdikten sonra Tatı terkideki çay ve şekeri ve pantolonu da çözerek eve getirdi.

- Bu pantolonu nereden buldun?

- Deriler işe yaramadı, - dedi Kapsalañ, soruya cevap vermek yerine sinirlenerek. - Hemen yarın yerine geçende koyunlarını bul. Götürüp kurtulalım.

- Görüp saklayacak deri yok, hangi deriyi götüreceksin?

- Bul! Kullanmayı bildiğin kadar yerine deri vermeyi bilmiyorsun galiba!

- Aah, bu böyle işte, - dedi Tatı irkilerek. - Tövbe, üç deri için kolhozun seni yargılayacağını mı sanıyorsun?

- Boş lafı bırak!

- Yarın sabahleyin derileri bul!

Tatı sızlanarak, sinirli sinirli el kol hareketleri yaparak yüklüğü devirdi, sandıktaki çift deri ile yumuşatılmaya bırakılmış deriyi çekip çıkararak kocasının önüne fırlattı.

- İşte, götür de ödül al, saf...

Kapsalañ asılı duran tüfeğini aldı ve dışarıya çıktı asık bir suratla...